

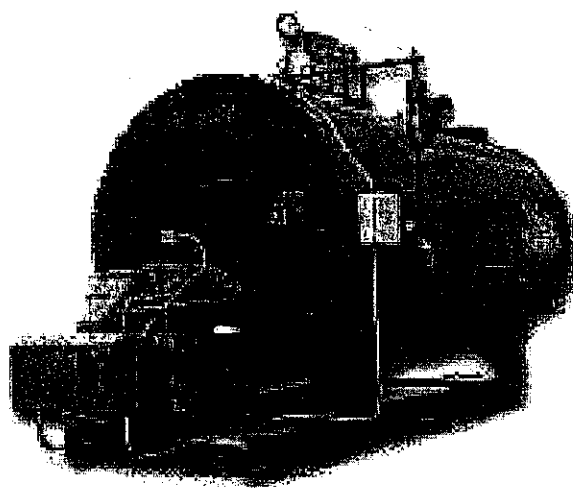
บทที่ 2

ทฤษฎีเกี่ยวกับหม้อไอน้ำ

2.1 ความหมายและประเภทของหม้อไอน้ำ

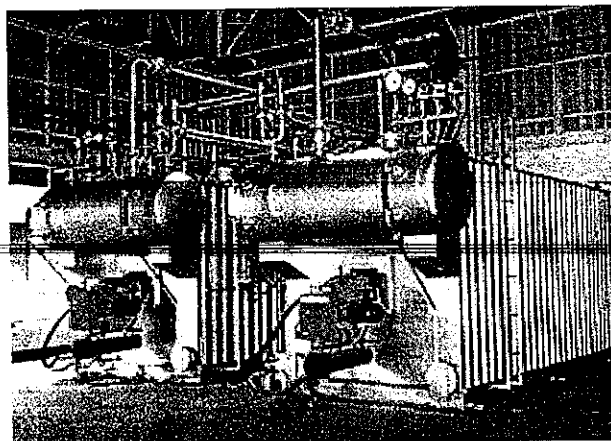
หม้อไอน้ำหมายถึง เครื่องกำเนิดไอน้ำชนิดภาชนะปิดทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า ซึ่งได้รับการออกแบบและสร้างไว้อย่างแข็งแรง ภายในบรรจุด้วยน้ำส่วนหนึ่งและอีกส่วนสำหรับเก็บไอน้ำ ไอน้ำเกิดจากน้ำที่ได้รับการถ่ายเทความร้อนจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงจนกลายเป็นไอ ไอน้ำสามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่างเช่น ใช้จุดเครื่องจักรไอน้ำหรือกังหันไอน้ำ ใช้ฆ่าเชื้อโรคหรืออบแห้ง โดยหม้อไอน้ำจะแบ่งออกเป็นดังนี้

2.1.1 หม้อไอน้ำแบบท่อไฟ (FIRE TUBE BOILER) ดังรูปที่ 2.1 ใช้ท่อเป็นตัวนำแก๊สร้อนที่เผาไหม้ ผ่านตัวหม้อน้ำแล้วผ่านออกไปสู่จุดที่ปลอดภัย โดยท่อนี้จมอยู่ใต้น้ำภายในหม้อน้ำ ความร้อนจากแก๊สร้อนจะถ่ายเทไปสู่น้ำในหม้อน้ำ

รูปที่ 2.1 หม้อไอน้ำแบบท่อไฟ

2.1.2 หม้อน้ำแบบท่อน้ำ (WATER TUBE BOILER) น้ำในหม้อน้ำจะวิ่งในท่อโดยแก๊สร้อนจากการเผาไหม้วิ่งภายนอกจะถ่ายเทความร้อนผ่านท่อน้ำไปสู่น้ำ น้ำภายในหม้อน้ำจะไหลเวียนโดยการพาจากท่อพักน้ำล่างหรือดรัมล่างวิ่งขึ้นสู่ดรัมบน ดังรูปที่ 2.2

รูปที่ 2.2 หม้อไอน้ำแบบท่อน้ำ

2.1.3 หม้อไอน้ำแบบประกอบสำเร็จรูปจากโรงงาน (PACKAGED BOILERS) คือเป็นหม้อไอน้ำประกอบสำเร็จรูปจากโรงงาน ครอบคลุมประกอบด้วยหัวพันไฟ ระบบควบคุมทั้งการทำงานและความปลอดภัย ระบบท่อต่างๆ ระบบไฟฟ้าสำเร็จจากโรงงาน เมื่อขนย้ายเข้าที่ติดตั้งต่อระบบที่เกี่ยวข้องเข้ากับเครื่อง ต่อปล่องออกจากเครื่องไปยังจุดปลอดภัยก็สามารถเดินเครื่องได้ หม้อไอน้ำสำเร็จรูปแบบท่อไฟมีขนาดตั้งแต่ 500,000 – 26,800,000 บีทียูต่อชั่วโมง ของพลังงานที่ผลิต (Output) หม้อไอน้ำสำเร็จรูปแบบท่อน้ำที่ใช้ในการค้ามีขนาดตั้งแต่ 1,200,000 บีทียูต่อชั่วโมง ของพลังงานที่ผลิต (Output) โดยทั่วไปจะเรียกเป็นแรงม้าหม้อไอน้ำ (BHP) โดยที่ 1 แรงม้าหม้อไอน้ำ = 33,472 บีทียูต่อชั่วโมง

2.2 โครงสร้างของหม้อไอน้ำ

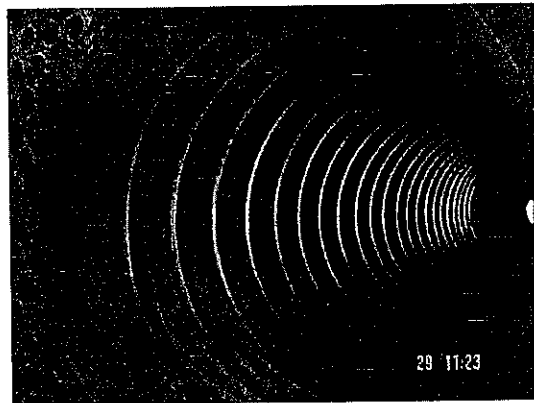
หม้อไอน้ำโดยทั่วไปจะมีโครงสร้างสำคัญดังนี้

2.2.1 เปลือกหม้อไอน้ำ (Boiler shell) หมายถึงเปลือกเหล็กที่ห่อหุ้มหม้อไอน้ำภายในมีน้ำและไอน้ำอยู่ ไม่ได้หมายถึงอิฐหรือฉนวนหุ้ม เนื่องจากเปลือกหม้อไอน้ำเป็นส่วนที่ได้รับความดัน จึงต้องออกแบบและสร้างอย่างแข็งแรง วัสดุที่ใช้ทำเปลือกหม้อไอน้ำเป็นชนิดที่ใช้สำหรับทำหม้อไอน้ำเท่านั้น เช่น เหล็กหล่อหรือเหล็กปลอกสนิม หรือเหล็กกล้าคาร์บอน เป็นต้น

หม้อไอน้ำที่ใช้แผ่นเหล็กหนาเท่ากันทำเปลือกหม้อไอน้ำ หม้อไอน้ำเครื่องเล็กจะทนความดันได้ดีกว่าหม้อไอน้ำเครื่องใหญ่ แผ่นเหล็กที่นำมาทำหม้อไอน้ำมีขนาดเดียว แต่หม้อไอน้ำมีการหลายขนาด ดังนั้น จึงต้องมีการตัดและต่อแผ่นเหล็กเปลือกหม้อไอน้ำ การต่อแผ่นเหล็กหม้อไอน้ำทำได้ 2 วิธี คือการต่อด้วยวิธีใช้หมุดย้ำและการต่อโดยการเชื่อม

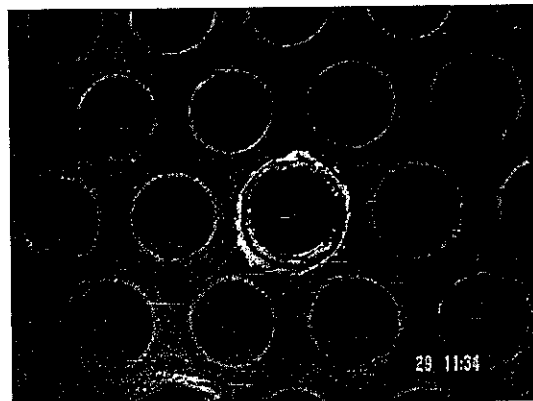
2.2.2 ผงน้ำและผงหลังหม้อไอน้ำ เป็นแผ่นเหล็กที่ใช้ปิดหัวและท้ายเปลือกหม้อไอน้ำ ผงหม้อไอน้ำจะทำด้วยเหล็กชนิดเดียวกันกับที่ทำเปลือกหม้อไอน้ำแต่จะมีความหนามากกว่า

2.2.3 ท่อไฟใหญ่หรือลูกหมู (Flue Tube) ดังรูปที่ 2.3 หมายถึงท่อแก๊สร้อนที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางใหญ่กว่า 6 นิ้ว หม้อไอน้ำบางแบบจะทำหน้าที่เป็นห้องเผาไหม้ด้วย แก๊สร้อนที่ท่อไฟใหญ่อุณหภูมิไม่ควรเกิน 850°F หน้าที่หลักของท่อไฟใหญ่คือ ถ่ายเทความร้อนที่ได้รับจากแก๊สร้อนไปยังน้ำ วัสดุที่ใช้ทำท่อไฟใหญ่ต้องมีคุณสมบัติทนความร้อนและถ่ายเทความร้อนได้ดี ท่อไฟใหญ่ที่ใช้โดยทั่วไปมี 2 แบบคือแบบท่อตรงและท่อเป็นลอน

รูปที่ 2.3 ท่อไฟใหญ่หรือลูกหมู

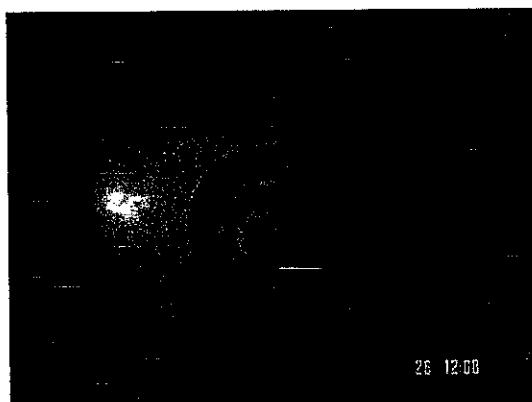
2.2.4 ท่อไฟเล็กหรือหลอดไฟหรือจ๊ีบ (Fire Tube) ดังรูปที่ 2.4 เป็นท่อให้แก๊สร้อนผ่านมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเล็กกว่า 6 นิ้ว วัสดุที่ใช้สร้างมีจุดหลอมละลายสูงถึง 2500°F โดยทั่วไปความร้อนของแก๊สร้อนที่ผ่านท่อไฟเล็กอุณหภูมิสูงไม่ถึงจุดหลอมละลายของท่อไฟเล็ก วัสดุที่ใช้สร้างท่อไฟเล็กควรมี

รูปที่ 2.4 ท่อไฟเล็กหรือจ๊ีบ

คุณสมบัติถ่ายเทความร้อนได้ดีและควรเลือกท่อไฟเล็กชนิดไม่มีตะเข็บ การยึดท่อไฟสามารถทำได้ 2 วิธี คือ ใช้วิธีเชื่อมและวิธีเป่ง

2.2.5 ช่องคนลอด (Man Hole) ช่องมือลอด (Hand Hole) และช่องทำความสะอาด โดยช่องคนลอดมีไว้สำหรับเป็นช่องทางให้คนสามารถเข้าไปภายในหม้อไอน้ำ เพื่อทำการตรวจสอบหรือซ่อมแซม หรือทำความสะอาดภายในหม้อไอน้ำ (ส่วนที่สัมผัสน้ำ) ช่องคนลอดอาจมีมากกว่า 1 ช่องก็ได้หรือหม้อไอน้ำขนาดเล็กจะไม่มีก็ได้ สำหรับช่องมือลอดมีไว้สำหรับเป็นช่องทางทำความสะอาด และใช้สายตาตรวจสอบโครงสร้างภายในหม้อไอน้ำ ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าช่องคนลอด ส่วนช่องทำความสะอาดมีขนาดเล็กกว่าช่องมือลอดมีไว้สำหรับทำความสะอาดและดูโครงสร้างของหม้อไอน้ำ ดังรูปที่ 2.5

รูปที่ 2.5 ลักษณะช่องมือลอดหรือฝาหอย

2.2.6 เตาหรือห้องเผาไหม้ (Combustion Chamber) จะอยู่ภายในหรือภายนอกหม้อไอน้ำก็ได้ แต่ในที่นี้จะหมายถึงห้องเผาไหม้ชนิดที่อยู่ภายในหม้อไอน้ำหรือเป็นส่วนหนึ่งของหม้อไอน้ำ ที่สามารถผลิตไอน้ำได้ เช่น บริเวณเตาของหม้อไอน้ำรถไฟ เป็นต้น ห้องเผาไหม้บริเวณที่มีอุณหภูมิสูงสุดของหม้อไอน้ำ อุณหภูมิสูงเกินจุดหลอมละลายของเหล็ก แต่บริเวณนี้มีน้ำมาหล่อเลี้ยงอย่างเพียงพอตลอดเวลา เหล็กจึงถ่ายเทความร้อนให้กับน้ำทำให้ไม่หลอมละลาย

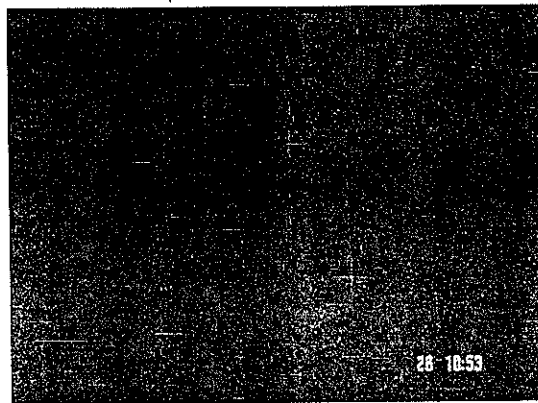
2.2.7 ปล่องไฟ (Stack or Chimney) ทำหน้าที่นำแก๊สร้อนที่ผ่านหม้อไอน้ำออกไปภายนอก ปล่องไฟอาจทำด้วยเหล็กหรืออิฐทนไฟก็ได้ ข้อแนะนำในการสร้างปล่องไฟดังนี้

- ปล่องไฟควรสร้างให้สูงเพื่อลดความแตกต่างของอุณหภูมิแก๊สร้อนกับบรรยากาศ
- ปล่องไฟที่สร้างควรจะมีค่าบำรุงรักษาเล็กน้อย
- สภาพอากาศภายนอกมีผลต่อแรงดูดของลมภายในปล่อง
- ต้องคำนึงถึงความแข็งแรงของปล่องและฐานราก
- ควรมีสายล่อฟ้า

2.3 อุปกรณ์ประกอบทั่วไปของหม้อไอน้ำ

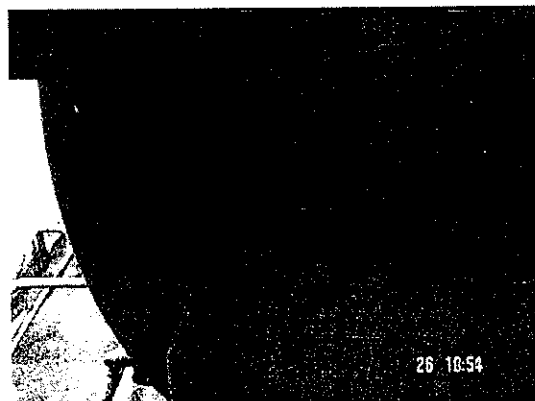
อุปกรณ์ประกอบและส่วนเสริมมีมากมาย เป็นไปตามความต้องการในการใช้งานของระบบหม้อไอน้ำ อุปกรณ์บางส่วนมีเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบการทำงาน บางส่วนเพื่อป้องกันความผิดปกติที่เกิดขึ้นในระบบ บางส่วนเพื่อลดปัญหาของตะกรันในหม้อไอน้ำ ประกอบด้วย

2.3.1 แคมปรับตั้งปริมาณน้ำมัน

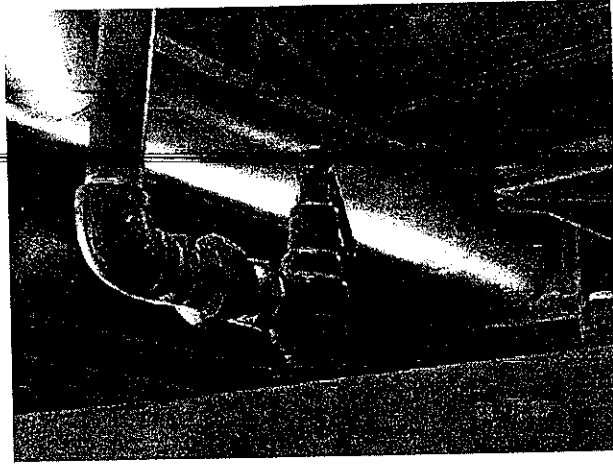
รูปที่ 2.6 แคมปรับตั้งปริมาณน้ำมัน

2.3.2 ตัวปรับตั้งแรงดันลม

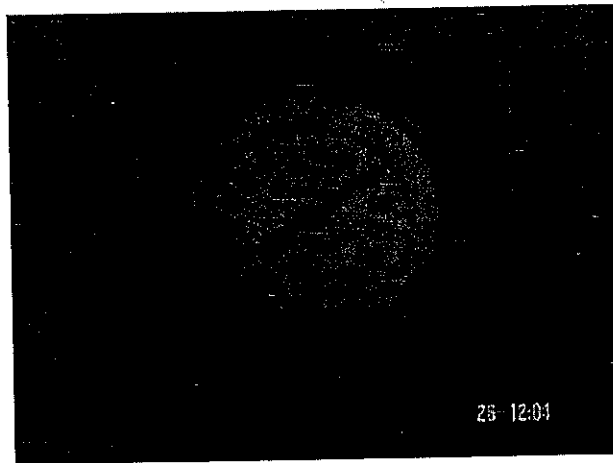
รูปที่ 2.7 ตัวปรับตั้งแรงดันลม

2.3.3 วาล์วนิรภัย

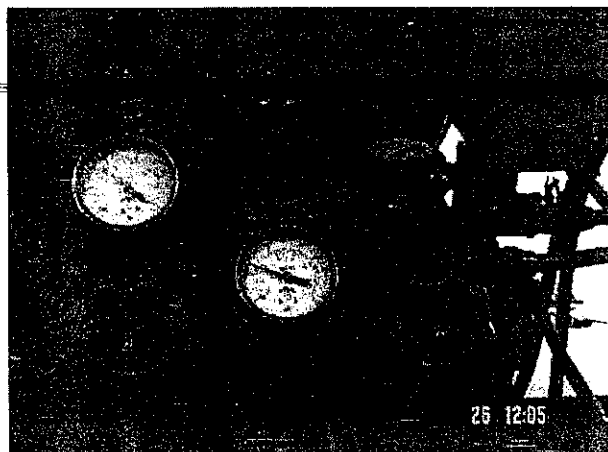
รูปที่ 2.8 วาล์วนิรภัย

2.3.4 เกจวัดอุณหภูมิน้ำมันใช้ในการเผาไหม้

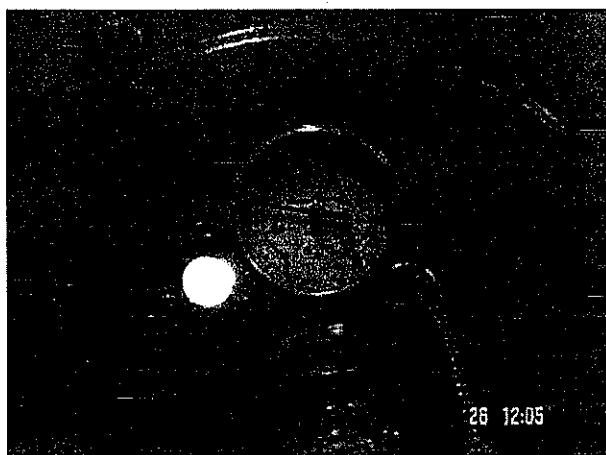
รูปที่ 2.9 เกจวัดอุณหภูมิน้ำมันใช้ในการเผาไหม้

2.3.5 ตัวปรับตั้งแรงดันน้ำมันเข้าออก

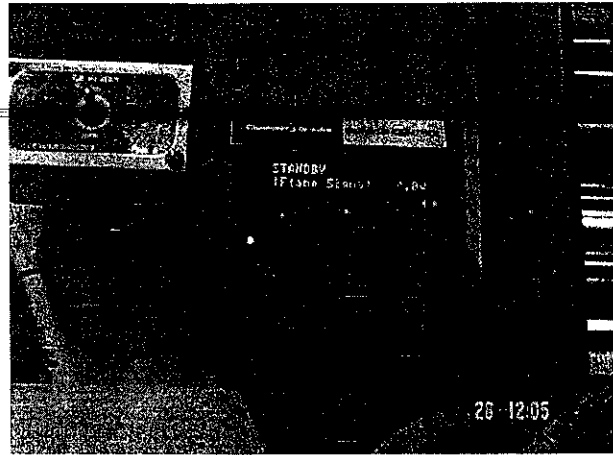
รูปที่ 2.10 ตัวปรับตั้งแรงดันน้ำมันเข้าออก

2.3.6 เกจวัดแรงดันลมใช้ในการเสปร์น้ำมัน

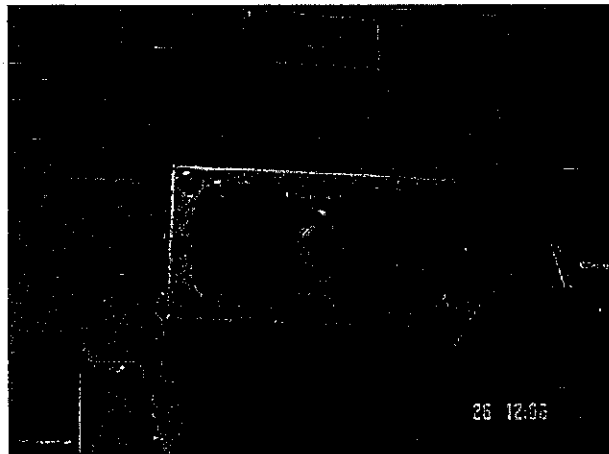
รูปที่ 2.11 เกจวัดแรงดันลมใช้ในการเสปร์น้ำมัน

2.3.7 กล้องควบคุมระบบหม้อไอน้ำ

รูปที่ 2.12 กล้องควบคุมระบบหม้อไอน้ำ

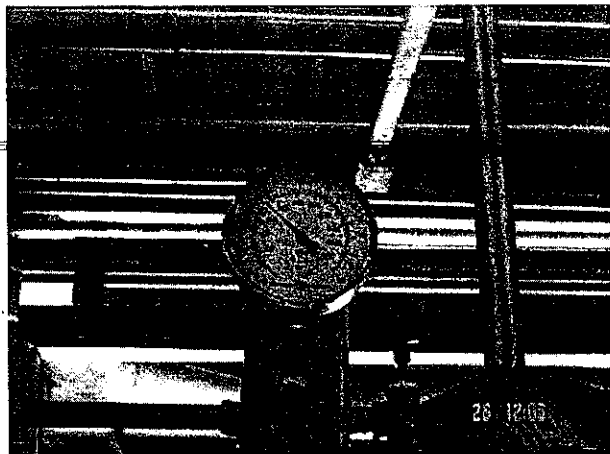
2.3.8 สวิตช์ควบคุมเครื่องอุ่นน้ำมัน

รูปที่ 2.13 สวิตช์ควบคุมเครื่องอุ่นน้ำมัน

2.3.9 เกจวัดแรงดันไอน้ำ

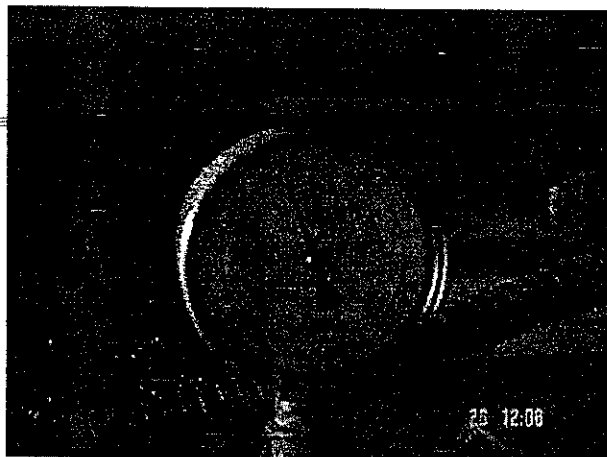
รูปที่ 2.14 เกจวัดแรงดันไอน้ำ

2.3.10 เกจวัดอุณหภูมิไอเสีย

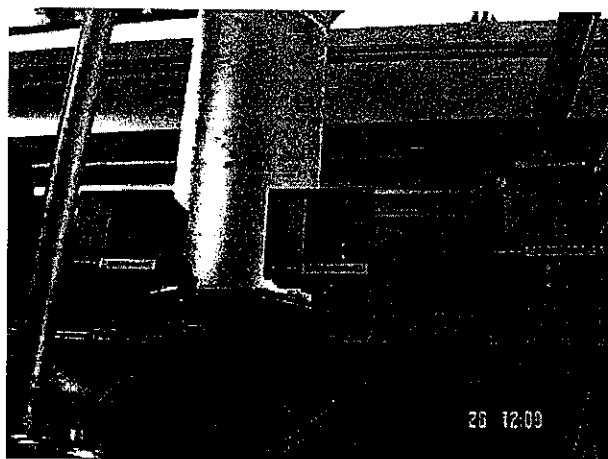
รูปที่ 2.15 เกจวัดอุณหภูมิไอเสีย

2.3.11 เกจวัดแรงดันน้ำมันก่อนเข้าตัวอุ่นน้ำมัน

รูปที่ 2.16 เกจวัดแรงดันน้ำมันก่อนเข้าตัวอุ่นน้ำมัน

2.3.12 สวิตช์ควบคุมระบบ

รูปที่ 2.17 สวิตช์ควบคุมระบบ

2.4 ลักษณะหม้อไอน้ำที่ดี

หม้อไอน้ำแต่ละแบบแต่ละชนิด มีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไป ดังนั้น การเลือกใช้หม้อไอน้ำควรคำนึงถึงความต้องการใช้งานด้วย หม้อไอน้ำที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

2.4.1 ออกแบบโครงสร้างแบบง่ายๆ มีความแข็งแรงและถูกหลักวิศวกรรม

2.4.2 มีความปลอดภัยในการใช้งาน

2.4.3 อุปกรณ์ที่ใช้เป็นชนิดที่ใช้กับหม้อไอน้ำโดยตรง

2.4.4 ออกแบบให้มีการถ่ายเทความร้อน และการไหลเวียนของน้ำที่ดี

2.4.5 มีพื้นที่การถ่ายเทความร้อนมาก

2.4.6 ทำการตรวจ ทดสอบ และซ่อมแซม ทุกส่วนของหม้อไอน้ำได้

2.4.7 ห้องเผาไหม้ มีพื้นที่เพียงพอที่จะทำให้การเผาไหม้สมบูรณ์

2.4.8 มีส่วนเก็บไอน้ำมาก